

Fotogrametrik Kazıma Metodu

Yazan : P. VOLD
Tercüme : Yük. Müh. Alb.
Kerim EVİNAY

(Norveç Harita Daîresinde Tatbik edilmekte olan Fotogrametrik Kazıma metodu.

Harita istihsalinde reproduksiyon için Kazıma Metodu çok mühim bir yer almaktadır.

Norveç Harita Dairesi Fotogrametri Şubesinde, haritaların stereofotogrametrik kıymetlendirilmesi ve Kazıma Metodunu mezc ederek yeni bir istihsal metodunu inkişaf ettirmektedir.

Reproduksiyod Tekniğinin bir kısmı olan Renk Kalıplarının Tersimi işi, şimdi tamamen Stereokıymetlendirme sırasında yapılmaktadır. Bu suretle Stereokıymetlendirme işi sonunda doğrudan doğruya renk kalıpları elde edilmektedir. Bunlar bir çok maksatlarla kullanılabilirdiği gibi, esas gaye, reproduksiyondan evvel yapılması zaruri olan tersim işlerini ortadan kaldırmak suretile işten ekonomo sağlamaktır.

Bu yeni motodda, Stereokıymetlendirme aletindeki kurşun kalem yerine safir çizici, alüminyumlu pafta yerine de Stabilene-Emülziyon kaplı plâstik tabakaların kullanılması yer alır.

Stereokıymetlendirme aletinde basılacak haritada kaç renk varsa, o miktarda müteaddit plâstik map, doğrudan doğruya kıymetlendirme sırasında kazıma suretile tersim edilir. Beher plâstik map haritada yalnız o renkte basılacak detaylı ihtiva eder. Kıymetlendirme mikyası harita mikyasından aynıdır.

Bu suretle, Stereokıymetlendirme aletinde aşağıdaki kalıplar elde edilir:

- 1 — Mesahai Müsteviye, Haritada siyah
- 2 — Sular, Haritada mai
- 3 — Münhaniler, Haritada sepya
- 4 — Bitki ve Hudutları, Haritada Yeşil renkte basılmak üzere.

Sular ve Münhaniler gibi bazı kalıplar doğrudan doğruya esas nihai reproduksiyon kalıbı olarak kullanılabilir ve çinko baskı kalıpları hazırlanabilir.

Nokta rakamları münhani plâstik mapının arka tarafına mento edilir, bataklık gibi diğer eşkâl işaretlerine göre cetvel ve el ile ilâve edilir. Safir çizici istenilen çizgi kalınlığını verdiği gibi reproduksiyon için de kâfi

nefeseti sağlar. Sular için muhtelif kalınlıkta safir kullanılır ve bu suretle istenilen çizgi kalınlıkları elde edilir.

Mesahai müsteviye, yani siyah kalıpta okadar fazla çizgi kalınlığı ve muhtelif işareti mahsusa vardır ki, bunların Kazıma Metodu ile baskı için kullanılacak son şekli ile Stereo - Kıymetlendirme sırasında yapılması pek pratik ve ekonomik olmayacağı düşünülebilir. Bu siyah kalıp, arazi bütünlemesi sonunda da bir çok değişiklik ve ilâvelere tabi tutulacaktır. Bu sebeple, bu siyah kalıp üzerinde, Stereo - Kıymetlendirme sırasında, kare, dikdörtgen ve üçgen şeklinde haritada gösterilecek olan işaretler, yalnız bir eksantrik hareket eden safir çizgisi ile muhtelif çapta daire şekilleri kullanmak suretile, nisbeten kolay ve basit bir şekilde kazınarak kıymetlendirilir. Bu sebeple, siyah kalıp, arazi bütünlemelerini de göz önüne alarak, son kati şekilleri ile tekrar kazıma suretile hazırlanır. Kati işareti mahsusa, bu sırada ya kazıma veya yapıştırma ile ilâve edilir.

Sular için mai, bitkiler için yeşil, ve yollar için kırmızı dolguların orijinal baskı kalıpları, kazıma metodu ile elde edilmiş bulunan sular, bitki ve kati siyah kalıplardan başlamak üzere Strip - mask metodu ile hazırlanır.

Kati kayıt (register) hassasiyeti, kullanılan bütün plâstik tabakalara delik veya kerte yapılmak suretile sağlanır.

Bütün nirengi noktalarında tersim edilmiş olduğu esas plâstik map, stereoskopik modellerin ölçek ve kati rakım ayarları için kullanılır ve pafta dışı nirengi noktalarını da alacak kadar büyük ebattadır.

Norveç Harita Dairsinde, bu iş için koordinatograph (Tersim Masası) ve Pantograf ile mücehhez Stereo kıymetlendirme aletleri kullanılmaktadır.

İzah edilen bu metodun faydaları :

1. Çini mürekkeple tesbite nazaran oldukça yüksek tersim nesafeti.
2. Kıymetlendirme ile baskı safhası arasında tersim zamanında büyük ekonomi.
3. Hata doğuran muhtelif iş safhalarının kaldırılması.
4. Plâstik üzerine basılan bütünleme materyalı daha temiz kolaylıkla okunur ve ebadını muhafaza eder, (Mai kopya yerine Colourproof) kullanmak suretile.

Bugüne kadar neticeler memnuniyet verici ve vaad edicidir. Kazıma metodunu tatbik etmek suretile vasati kıymetlendirme randımanı mutat alüminyumlu map üzerine kurşun kalemle kıymetlendirme randımanının hemen hemen aynıdır. Fakat bu metotda, birinci sınıf kıymetlendirme aleti ve birinci sınıf bilgili ve hünarlı operatörlerin kullanılması iktiza etmektedir. Çünkü bu metotda, operatör, kıymetlendirici, evvelki metoda nazaran daha mühim ve daha mesuliyetli bir iş yapmaktadır.